

(Publisert under overskriften "Godbiter på lur" i UDposten nr.4, desember 2006, s.16-17).

OGS/- 29.11.06.

Bokomtale: Norsk utenrikspolitisk praksis (Aktører og prosesser)

Birgitte Kjos Fonn, Iver B. Neumann og Ole Jacob Sending (red.)
J.W. Cappelens Forlag AS, Oslo 2006. (275 sider).

Med mangeårig bakgrunn fra utenrikspolitisk forskning og over 32 års fartstid i norsk utenrikstjeneste, er det med en viss blasert nysgjerrighet man gir seg i kast med det blodferske verket Norsk utenrikspolitisk praksis. Kan det være noe nytt å lære her, da? Dét vil det alltid være, - så også her.

Hvor og hvordan formes norsk utenrikspolitikk? Hvem er de viktigste og mektigste aktørene? Ifølge forlagets vaskeseddel er dette den første boken der en forsøker å gi en samlet oversikt over norsk utenrikspolitisk praksis. Pretensiøst, men greit nok til utvortes bruk...

Utstyrsmessig er ikke boken mye å skryte av (omslaget kan skremme fanden på flatmark), men mellom de dvaske og grå heftede permene ligger godbitene på lur.

Oppskriften er enkel: Redaktørtrioen (behøver man forresten hele *tre* redaktører for å få komponert en essaysamling omkring ett enkelt tema?) har hanket inn tilsammen 16 ressurspersoner (redaksjonskollegiet selv innbefattet) som har avfattet 12 lesverdige kapitler, hvor temaet belyses under forskjellige synsvinkler, gitt ut i fra bidragsyternes ulike faglige ståsteder og erfaringsbakgrunn. Blant forfatterne finner vi folk som Anders C. Sjaastad, Nils Morten Udgaard og Janne Haaland Matlary, - for å nevne noen av de mest profilerte. Hvert kapitel rundes av med et konkluderende avsnitt, og et sammendrag i form av en boks inneholdende en håndfull kulepunkter – et nyttig redigeringsmessig grep.

Det vil føre for langt å kommentere et noenlunde representativt utvalg av de funn, observasjoner og påstander som forfatterne bringer til torvs. Iver B. Neumanns nærgående omgang med utenrikstjenesten tilsier dog at man leser hans (sammen med Nina Græger) kapitel 4 "Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet som beslutningspolitiske aktører" med særlig interesse. En kritisk leser vil her finne enkelte faktuelle unøyaktigheter av mer perifer art. Noen vil også stusse når det hevdes (om UD og FD) at "*Den samfunnsvitenskapelige litteraturen om disse to departementene er sparsom*". Her nevnes riktignok Anders C. Sjaastads avhandling fra 1968 om beslutningsprosessen i FD, mens Jan G. Jølles parallelle avhandling fra samme år om beslutningsprosessen i UD forbigås i stillhet. Begge disse studiene inngikk i et banebrytende arbeid med anvendelse av den såkalte FIP-

modellen som ble utviklet innenfor professor Nils Ørviks "Forskningsgruppe for Internasjonal Politikk" (derav også benevnelsen FIP-prosjektet). Men kanskje har de rett i at samfunnsvitenskapene senere har forsømt seg med hensyn til disse to departementene? I så fall – nok en grunn til å hilse denne boken velkommen.

Noen vil trolig kunne nikke gjenkjennende når Neumann og Græger anfører at *"UD har opplevd et funksjonstap de siste tiårene, særlig til fagdepartementene og Statsministerens kontor, som en følge av europeiseringen (for eksempel EØS-avtalen) og globaliseringen – og de kravene dette stiller til spesialistkompetanse"*. Enkelte vil kan hende også kunne slutte seg til forfatterens konkluderende påstand om at *"Den indre kulturen i UD har formet departementets respons på endringene i omgivelsene. Etter tsunamien er kulturendring satt på dagsordenen"*.

Udgaard tar i sitt bidrag (Kap.3 - "Statsministerens kontor – minst, men mektigst?") utgangspunkt i hans egen erfaring som statssekretær ved SMK 1984-86. At han også har fulgt med i utviklingen gjennom de påfølgende decennier, tilkjennegis ved observasjoner som f.eks. følgende: *"Og det er liten tvil om at UD betrakter internasjonal avdeling ved SMK som en konkurrent om viktig innflytelse: I siste del av 1990-årene sentraliserte UDs apparat sin kontakt til SMK, og avskar derved kontoret fra en direkte kontakt til avdelingene i Utenriksdepartementet"*. Så vet man dét!

Tilfeldige – eller selektive - smakebiter kan knapt yte en bok som denne full rettferdighet. Forlaget kan fortelle at boken er skrevet for studenter i statsvitenskap, men egner seg også for alle som vil holde seg oppdatert på sentrale beslutningsprosesser i norsk utenrikspolitikk. Det er en partsoppfatning som denne anmelder gjerne slutter seg til.

Og prisen? Kr. 348,- er vel omtrent det en må regne med å punge ut med for et produkt av denne art.